

Naslov članka/Article:

Različni pogledi na *Visoško kroniko*

Different Views on Visoška kronika

Avtor/Author:

Andraž Stevanovski

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 2/2017, letnik 20

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Andraž Stevanovski, Borovnica

RAZLIČNI POGLEDI NA *VISOŠKO* KRONIKO

1 Uvod

Visoška kronika je eden bolj znanih in v šoli obravnavanih romanov slovenske literature. Pogledi na delo so sicer različni, v določenih točkah pa se interpretacije stikajo. Za poznavanje dela in ustvarjenje širše slike je poleg interpretacij in vsebine potrebno poznavanje tudi kulturnozgodovinskega okvira in različnih pogledov literarnih kritikov. Pomembna pa je tudi aktualizacija. Vsebino članka lahko razdelimo na dva dela. Prvi poda najbolj osnovne podatke, ki so ključni za razumevanje dela. V drugem delu pa je raziskava, narejena na podlagi ankete, v kateri se pokaže, kako srednješolci gledajo na roman in če glede na njihovo poznavanje in razumevanje lahko govorimo o celostni sliki ali gre le za fragmentarno poznavanje vsebine in interpretacij(e).

2 Ključno za razumevanje romana

2.1 Kronika kot zvrst

Vodnjak, iz katerega je Ivan Tavčar črpal svoje znanje o svetovni literaturi, je bila nemščina. Kronika kot literarni žanr se je preko Tavčarja prelila tudi v slovensko literaturo. Napisal je Visoško kroniko. Po mnenju kritikov naj bi se delo zgledovalo po Meinholdovi kroniki Bernsteinhexe, s katero pa lahko vzpostavimo kar nekaj vzporednic¹, preko katerih je vsebinsko analizo Visoške kronike dobro delati sočasno z nemško. Ob taki primerjavi je presečna množica kar velika, hkrati pa je dosti tudi odstopanj. Za razliko od nemških kronik, ki jih pišejo pisarji, pastorji ..., Visoško kroniko »piše« neizobražen kmet. Za razliko od nemških avtorjev, npr. Theodora Storma, Tavčar ne verjame v čarovnice ...

2.2 Avtor Ivan Tavčar

Tekst je mogoče razložiti z avtorjevo družbenozgodovinsko stvarnostjo, izven katere Visoška kronika ne bi nikoli nastala. (Kramberger 1964: 7) Tavčar kot liberalec se težko distancira od časa, v katerem se odvija zgodba. Težko sprejema fevdalizem, kar nazorno prikaže s podrejenimi občutji Izidorja, ko mora po opravkih na grad, ter z njegovim zavedanjem, ko ugotovi, da škof živi popolnoma drugače od njega in njemu podobnih. Prav tako se

¹ Povezani motivi: čarovništvo, verski fanatizem in sektaštvo, 30-letna vojna ...

vidi razkol med kronistom in pisateljem v Izidorjevem praznoverju, dajanju pomena splošnim družbenim normam in mnenju ljudi, ki so na Izidorjevi lestvici nad njegovim Jazom. Obsoja tudi Izidorjevo pomanjkljivo, v veliko trenutkih napačno in neumno interpretacijo vere. Preko škofa se v zgodbo vključi in Izidorju pove naravnost, da je slaboumen in materialističen, očita mu, da mu sploh ne gre za ljubezen do Agate, pač pa za to, da si ljudje ne bodo mislili nič slabega o njem. To pa Tavčar kaznuje s tem, da Agato dodeli Juriju, na katerem mu pokaže, kakšen bi moral biti kronist, da bi Agato (in s tem tudi drugo očetovo kmetijo) dobil.

Do kmeta ima pisatelj negativen odnos, Kramberger o tem zapiše: »Kmet si ne more privoščiti osebnega prepričanja in nonkonformizma, zato je kmet, je človeško okrnjen, stanovsko razosebljen, zatrt in ustrahovan in se ravna po muhah javnega mnenja, namesto po avtonomni osebni vesti.« (Kramberger 1964: 159) Šele, ko se zgodi Izidorjev zasuk², Tavčar do Izidorja spremeni odnos, na momente do te mere, da ga začne favorizirati. Hkrati pa zamenja negativnega in pozitivnega brata. Izidor postane pozitiven, Jurij pa negativen³.

Pojasniti moramo še dogajalni prostor in čas; Tavčar je dobil posestvo na Visokem 1893. leta, tam je tudi živel. Osebe je črpal iz zgodovine stanovalcev na tem posestvu, poglobil se je tudi v njihove zgodbe, iz katerih je črpal za delo. Delo je izšlo po prvi svetovni vojni, ki je Slovence hudo zaznamovala, hkrati pa je izšlo v času nove slovanske države, za katero si je Tavčar (kot politik) močno prizadeval. Tako lahko o romanu govorimo kot o refleksiji teh dveh dogodkov⁴.

Povedati je treba še nekaj o prej omenjeni Tavčarjevi liberalnosti⁵. Bil je politično aktiven, politična pot v Kranjskem deželnem zboru, kjer je bil gradnik jedra liberalnega tabora, se je nadaljevala med letoma 1901 in 1907 z mestom državnozborskega poslanca ter leta 1911 in 1921 z mestom ljubljanskega župana. Sodeloval je tudi v Narodni vladi SHS ter urejal glasilo liberalne stranke Slovenski narod.

2.3 Motivi in teme

Po nekako splošnem javnem mnenju ter sodeč po priročnikih za srednje šole, naj bi bila glavna tema in glavni motiv grehi očeta, ki se odražajo na generacijah potomcev. Vendar je ta, sicer zelo uveljavljeni kontekst, dobro nadgraditi z zgodovinskim ozadjem in poznavanjem avtorja (na kratko zapisano v 2.2). Potem lahko kontekst motivov in tem razširimo na pogled liberalca na tradicionalnost, praznoverje in neukost. Poleg tega pa so pomembni motivi tudi posledice (tridesetletne) vojne, odraz fevdalizma, status ženske v preteklosti, odnos do Tujega (Nemštva) ... ter drugi, povsem žanrski: običaji (npr. veselice, zborovanja, sodbe čarovništva ...), kultura, tradicija (npr. pogrebna), vera (opozicija katoliške in protestantske vere) ...

2.4 Osebe

Osebe Visoške kronike so tipizirane, ne izžarevajo pretirane individualnosti, temveč so lutke⁶, ustvarjene tako, da zgodba poteka kot mora. Polikarp je tako grob dominanten materialist. Margareta, zvesta romantična ženska,

² Sicer bi glede na Izidorjev materializem pričakovali prej vse drugo, kot pa, da bo bratu in Agati podaril (še) svojo kmetijo. A le zaradi tega se je Tavčarju Izidorjeva zgodba sploh zdela vredna zapisa. Ta preobrat je nekako vrh Visoške kronike. To je Izidorjev prerod, njegova moralna zmaga.

³ Opisuje njegove spore s sosedi ...

⁴ To plat najbolj izrazito predstavlja Polikarp, njegovo udejstvovanje v tridesetletni vojni in pa njegov povojni moralni razkroj.

⁵ Bil je eden najbolj protiklerikalnih in protisocialističnih politikov. (Leksikon 1982: 356)

⁶ Z izjemo Izidorja, v vrhu dogajanja. Takrat ga lahko primerjamo z marioneto, kateri prerežemo nekaj vrvic.

ki čaka. Agata po krivem obsojena žrtev, ki pa se usodi ne upira (preveč). Jurij slabič, ki uspe na podlagi drugih, njegova trenutno pravilna ravnanja so bolj kot posledica zdrave pameti, posledica ljubezenskega nagona. Izidor je do svojega etičnega očiščenja (stereotip) tip⁷ kmeta, praznovernega, omejenega, brez razloga boječega ...

Izidor in Polikarp, predvsem Izidor

Tavčar ustvari kronista, ki mora v določenih trenutkih biti točno tak, kot je, da zgodba funkcionira. [Kramberger 1964: 72]. Po Krambergerju kronista Izidorja opredeljujejo trije dejavniki: odnos do očeta, družbeni red njegovega časa in njegova stanovska pripadnost. Izidor je kronist – pripovedovalec Visoške kronike. Je osrednja oseba zgodbe, ki se s svojim preobratom, zmago nad samim seboj, spremeni v glavnega junaka. Na poti do junaštva pa mu pomaga vera, religija ga je namreč pripeljala do najvišje točke, spoznanja svoje zakrnelosti in njeno sprejemanje. Ob tem spoznanju pa ga Tavčar poleg pozitivnosti, favoriziranja in odobravanja nagradi še s tremi pomembnimi elementi: 1. Izidor čustveno napreduje do točke, ko se lahko zaljubi v žensko⁸ zaradi ljubezni same in ne zaradi nadrednega gospodarskega odnosa. 2. Poleg ljubezni do ženske začne čutiti tudi drugačno ljubezen do zemlje. Sprva je bila le-ta plod vulgarnega materializma [Kramberger 1964: 90], nato pa je postala čustvena ljubezen do rodne grude, na kateri se je (ne glede na to, da je formalno pripadala bratu) počutil domače. 3. Izidorju in Margareti se rodi sin Georgius, Juriju in Agati pa hči Suzana. Margareta in Agata favorizirata⁹ ljubezen med mladostnikoma, kar pa bi pomenilo ponovno združenje obeh visoških kmetij.

Polikarp je faktor, ki je determiniral Izidorjevo osebnost. Kronist je imel do njegove fizične moči in psihične surovosti, ki sta se skupaj kazali v visoki stopnji oblastnosti in surovosti, strahospoštovanje. Polikarpova skrivnost (umor, ki ga je zagrešil) pa je preko nočnih mor in blodenj Izidorja čustveno zavezala očetu, zanj so bile to uganke, ki jih je želel razrešiti, hkrati pa se je s tem poglobil v očeta kot osebnost. Kljub vsej krutosti je bil nanj močno navezan. Ko je Polikarp želel, da se mu maščuje za odsekani prst, mu ni mogel vreči rokavice v obraz, do tega ni niti čutil potrebe. Obiska očeta, v stanju bolehanja, je bil v sebi vesel. Tudi ko je izvedel, da je oče protestant, je izjavil, da naj mu odrežejo glavo, pa čeprav je bila zanj najlepša na svetu. Na koncu celo pove, da je srečen, da je imel takšnega očeta.

Brez Polikarpa zgodba ne bi mogla funkcionirati; on je nosilec zasnove, če ne bi ubil Jošta Schwarzkoblerja, Visoška kronika sploh ne bi mogla potekati. Hkrati je nosilec vojnih posledic, ki so pomemben motiv celotnega dela. Kljub njegovi tipiziranosti in kljub dvema dobrima dejanjema¹⁰ je Polikarp tisti, ki determinira Izidorja. Glede na njegovo pomembnost za zgodbo samo pa o njem kot junaku ne moremo govoriti, ker nobeno njegovo delo ni junaško, ne doseže nobene preobrazbe, očiščenja ... zgolj determinira glavnega junaka, posledično celo zgodbo.

Izidorjev odnos do Agate

Že v osnovi je to odnos, za katerega vemo, da nikoli ne bo uspešen. Poleg tega, da je Izidor že v začetku čustveno bolj orientiran na Margareto, Aga-

⁷ Kramberger 1964: 119

⁸ Margareto

⁹ Do neke mere celo nagovarjata.

¹⁰ Izidorju naposed le kupi samokres, ki si ga je želel. Posredno pa Agati zagotovi to, kar bi lče bi bil Polikarp pošten) morala že imeti.

to spozna v času svojega gospodarskega vzpona, ki je zanj bistveno pomembnejši od nje. Hkrati zanjo ne stori ničesar, da bi ji postal zanimiv ali pritegujoč¹¹. Ko je Agata obsojena, se Izidor takoj od situacije odmakne, ker ve, da bi ga javno mnenje o njej lahko očrnilo. Vraževernost je pri tem le postranska, čeprav zelo intenzivna.

Jurij

Tavčar v bok Izidorju (do preobrazbe) postavi Jurija kot zgled, kaj bi lahko imel, če bi v dani situaciji ravnal pravilno. To ne pomeni, da je Jurij inteligentnejši ali razumnejši od brata, pomeni le, da ima bolj izrazite nagone in da se težje brzda, hkrati pa, da se pogosteje znajde v točki, ko mu je sreča naklonjena. Njegovi uspehi so plod neuspehov ostalih.

2.5 Slog pisanja kot odraz obdobja

Delo uvrščamo v realizem. Vendar slogovni postopki sežejo izven njegovih okvirov ter v njegove višje razsežnosti. Tako se do kronistove preobrazbe vidi jasne poteze realistične determiniranosti. Meja med razkrojem romantike in determiniranim realizmom pa je zelo zabrisana, na trenutke kot da je ne bi bilo.¹² Gre le za fragmentarno inačico prebolevanja romantike. Pravzaprav za stvarnostni vdor v romantični svet (npr. Margareta, ki je izrazito romantična v čakanju ljubljene). Najbolj se ta vdor vidi pri odnosu kronista in avtorja. Razlika med identifikacijo s kronistom in med distanciranjem od njega je pravzaprav hkrati razlika med romantiko in realizmom. (Kramberger 1964: 130) Tavčar se na splošno distancira od kronista /.../. Izidor mu ne pomeni preprosto trobila, temveč vidi v njem avtonomno delujočo osebo /.../. (Kramberger 1964: 133) Iz tega se lahko navežemo na antagonizem, realistično podrejeno stvarnost v opoziciji subjektivne kritike izven realističnih izhodišč. Povsem realistično upodobljene pa so okoliščine zunanjega dogajanja¹³. Protislovno se v delu uveljavlja tudi kritični realizem, avtorjeva kritika realnega. O naturalizmu ne moremo govoriti, ker gre pri njem le za golo navajanje dejstev in popolno ne vključenost avtorja v delo, od česar pa Visoška kronika odstopa.

2.6 Odnos do Nemcev

Adaptacija je tisti odnos slovenskega romana do tujega, ki je prisoten v Visoški kroniki. V slovenskih romanih so (po navadi) Nemci sicer prevzemali negativne vloge, v obravnavanem delu pa je situacija malo drugačna. Osredotočiti se moramo na dva odnosa, Izidorjevega in Tavčarjevega.

Pisatelj je dal najbolj pozitivni osebi romana, prosvetljenemu škofu Joannesu Francisu, spregovoriti najprej nemško, potem šele slovensko. Prav tako je najbolj pozitivne vloge naklonil trem Nemkam. Visoška kronika se godi v slovensko-nemškem mešanem okolju. Je pa zanimivo izpostaviti, da je Tavčar sestavil razmerja tako, da je nosilec rodu, moški, vedno Slovenec, ki ima otroke (Slovence) z Nemko.

Kronistov odnos do Nemcev je bil prav tako pozitiven, celo večkrat jih je pohvalil. Na koncu se je poročil z Nemko; do škofa, Nemca po rodu, pa je imel tudi veliko spoštovanje. (Hladnik 2005: 13)

¹¹ Npr. ko jo odpelje na ples, jo posede poleg sebe, sam pa se z ostalimi posestniki (povsem mimo nje) pogovarja o davkih in ostalih posestniških dolžnostih.

¹² To pa ne pomeni, da so v delu romantične prvine, saj ni zaslediti niti enega stavka, ki bi ga lahko zapisal romantik. (Kramberger 1964: 309)

¹³ Kraj in čas

3 Aktualizacija dela

Zelo pomembno je delo gledati skozi oči današnjega sveta. V svetu, v katerem živimo, se prav tako soočamo z vojnami in njihovimi posledicami, z izobčenji posameznikov, z neodločnimi ljudmi, z materialisti ... (Vsako) delo je treba pogledati skozi oči aktualnega sveta, postaviti vzporednice in se kritično distancirati. Nekako je aktualizacija dela tisto, kar mu daje moč, tudi ko je »že v letih«.

4 Raziskovanje

4.1 Cilji in hipoteze

Cilj raziskovanja je ugotoviti, do katere mere so srednješolci soočeni z delom samim in njegovim ozadjem. Na osnovi tega sledijo hipoteze:

- Vsebina zgodbe bo dobro poznana.
- Problem se bo pojavil pri določanju glavne teme/problematike in vrha zgodbe. Najverjetneje bosta to čarovništvo in Agatin preizkus z vodo.
- Za glavno osebo bo v največji meri določen Izidor, vendar za predstavnika pozitivnejšega brata pa samo Jurij. Izidorjeva transformacija bo v veliki meri spregledana.
- Pravilno bo opredeljeno, da je Izidorjevo osebnost determiniral Polikarp s svojimi dejanji, vendar bo odnos do očeta ovrednoten kot negativen, kar pa ne drži povsem.
- Zaradi Polikarpa bo protestantizem označen negativno.
- Odnos med kronistom in pisateljem bo obravnavan kot pisatelj v vlogi Izidorja.

4.2 Metode raziskovanja

Zaradi raziskave se je izvedla anketa, sestavljena iz treh sklopov. Prvi je preverjal izobrazbo anketirancev, drugi poznavanje vsebine, tretji pa interpretacijo. Vprašanja so bila zastavljena v skladu s hipotezami. V raziskavi je sodelovalo 54 anketirancev, ki obiskujejo tretji in četrti letnik srednje šole¹⁴.

4.3 Rezultati in razprava

Anketiranci so bili povprašani po nekaterih povsem splošnih vsebinskih dejstvih, npr. kako sta povezana Izidor in Jurij, kdo je Polikarp, kdo je Pasaverica, kdo se na koncu poroči z Agato, kdo jo reši pred utopitvijo ... 89,7 % odgovorov na vsebinska vprašanja je bilo pravih. Vprašanja so bila zaprtega tipa. Na vprašanje odprtega tipa: »Kdo je bila Pasaverica?« pa je bila pravilnost odgovora le polovična, predvidoma zaradi njene obstranske vloge, ki ji anketiranci niso dajali (pre)velikega pomena. Iz tega lahko sklepamo, da se v srednji šoli daje velik pomen vsebini in da so anketiranci brali delo pozorno.

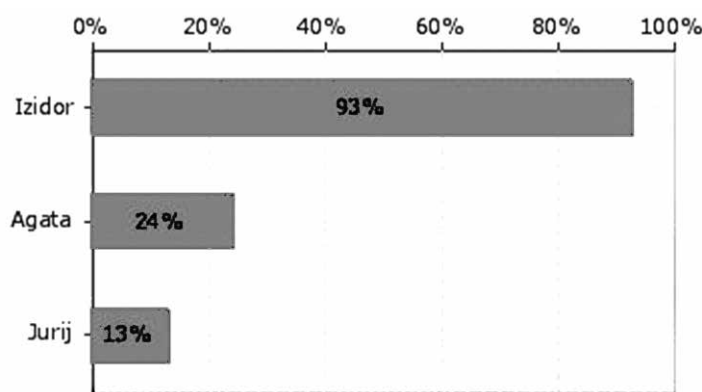
Za glavno tematiko oz. problematiko je večina, 33 %, označila verovanje v čaravnice in čarovništva. 18 % je izbralo prenos očetovih grehov na na-

¹⁴ Predvsem gimnazije

daljnje rodove, 13 % vero samo po sebi, 5 % posledice tridesetletne vojne. Glede na to, da je bilo vprašanje zastavljeno odprto, so se pojavili tudi drugi odgovori, ki pa niso bili v skladu z vprašanjem (npr. ne vem, osamosvojitve Slovencev ...). Pri tej točki so mnenja že bolj deljena, razvidno je, da je bilo obravnavanje motivov in tem zapostavljeno z vidika vsebine. Razvidno pa je tudi to, da anketiranci ne ločijo povsem motivov od teme. Čudno je, da nihče ne navaja kritike materializma, fevdalizma ... Iz tega pa je tudi razvidno, da pri obravnavi dela niso dajali pomena aktualizaciji.

94 % anketirancev za vrh določi preizkus z vodo oz. obsodbo Agatinega čarovništva. Z gledišča napetosti zgodbe je sicer res tako, z gledišča Izidorja kot glavne osebe pa je vrh njegov preobrat, ki je bistveno pomembnejši od vodnega preizkusa.

Vprašanje o pozitivnejšem bratu je bilo polodprto, se pravi, navedene možnosti z možnostjo več izbir. Situacija sicer ni zelo nepričakovana, vendar je vseeno zanimivo to, da ima Agata večjo zastopanost od Jurija, kar pa glede na dožemanje glavne tematike oz. problematike preneha biti čudno. Je pa vseeno zanimivo, da sta 37 % zastopanost dosegla lika, ki sta le pomožna pri formaciji Izidorjeve zgodbe.

Graf 1: Odstotna zastopanost mnenj o tem, kdo je glavna oseba.

98 % anketirancev je za pozitivnejšega brata določilo Jurija. Vprašanje je bilo treba tudi argumentirati. Skupni povzetek argumentov je, da Jurij ni vraževeren, da je izobražen, da je razumen in pametnejši od brata, da je skrbnejši in moralnejši od Izidorja. Argumenti so popolnoma napačni¹⁵, presenetljivo pa je tudi to, da je samo eden od anketirancev označil Izidorja za pozitivnejšega, njegov argument je bil, da reši Agato, kar je napačno. Zanimivo je, da se nihče¹⁶ ni v argumentu obrnil na zamenjavo Izidorjeve in Jurijeve pozitivnosti ob Izidorjevem preobratu.

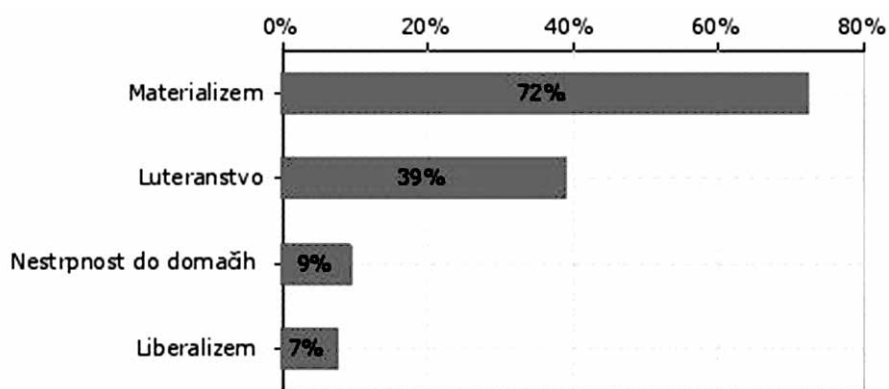
84 % anketirancev je odgovorilo, da je Polikarp tisti, ki determinira Izidorjevo osebnost. To je kar lep odstotek glede na prejšnje rezultate. Ko pa je bilo treba definirati odnos Izidorja do Polikarpa, pa so odgovori bistveno drugačni. Skoraj vsi anketiranci so govorili o strahospoštovanju in strahu. Navajali so tudi popolnoma napačne argumente, v smislu da Polikarp favorizira Jurija, da ga Izidor sovraži, da ga zaradi drugačne verske usmerjenosti in umora prezira, celo da mu želi smrt. Nihče ni napisal, da ga ima Izidor kljub vsej njegovi črnosti vseeno rad, da mu ne zamere odsekanega prsta, da ga ceni ...

¹⁵ Z izjemo vraževerja, za kar pa bi morali napisati, da je manj vraževeren od brata in ne, da ni.

¹⁶ Se pravi, tudi noben profesor, vsaj ne do te mere, da bi dijaki to razumeli in sprejeli.

Glede na Izidorjev negativen odnos do protestantizma so bili anketiranci povprašani tudi o tem, kaj je bilo gonilo Polikarpove nemoralnosti. Za tem vprašanjem pa se je skrivalo njihovo gledišče na protestantizem, glede na roman. Vprašanje je bilo ponovno polodprto z navedenimi možnostmi in možnostjo izbiranja več odgovorov. Glasilo se je: »Kaj je v ozadju Polikarpovih nemoralnih dejanj?« Sicer je z vidika Izidorja luteranstvo resda ovrednoteno v najbolj negativni možni luči, vendar nikjer v delu ni zaslediti niti enega nemoralnega Polikarpovega ravnanja, ki bi bilo povezano z luteranstvom. Zanimivo je, da je 40 % odgovorov kazalo na protestantizem kot na nekaj, iz česar izvira nemoralnost.

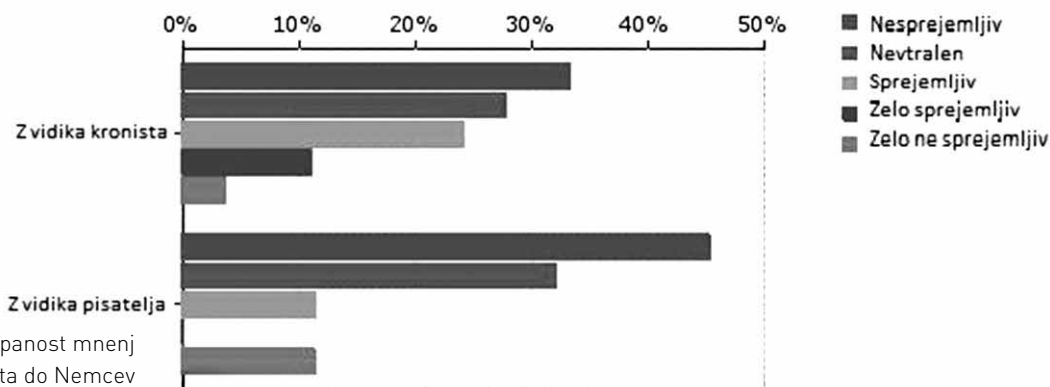
▾ Graf 2: Odstotna zastopanost mnenj o tem, kaj »poganja« Polikarpovo nemoralnost.

Zadnje vprašanje je temeljilo na poznavanju kulturnega in zgodovinskega ozadja. Glasilo se je: »Definiraj odnos med kronistom in pisateljem.« Pričakovati je bilo, da srednješolci poznajo Tavčarjevo politično liberalnost in njegovo miselnost vsaj do te mere, da bodo vedeli, da je med kronistom in pisateljem ideološki razkol, da sta na dveh nasprotnih polih. Vendar je vseeno 61 % odgovorilo, da je preko Izidorja Tavčar predstavil sebe, 12 % je odgovorilo z »Ne vem.« Ostali so pisali v smislu, da nista povezana, da gre za dve zgodovinski osebnosti, da je Izidor to, kar Tavčar ni želel biti ... Le 6 % je odgovorilo, da gre za kontrast ter da imata popolnoma različno ideologijo ali da Tavčar graja Izidorjeva dejanja. Pozitivnega odnosa po razkolu ni opisoval nihče.

H kulturnozgodovinskemu okviru je spadalo tudi vprašanje o odnosu Izidorja in Tavčarja do Nemcev, pri čemer pa so ponovno rezultati presenetljivo drugačni, kot bi morali biti.

▾ Graf 3: Odstotna zastopanost mnenj o tem, kakšen odnos imata do Nemcev kronist in pisatelj.

Pokomentirati je treba še hipoteze. Srednješolci vsebino dobro poznajo, problem pa se pojavi pri interpretaciji in poznavanju širšega konteksta dela. Zatakne se že pri določanju glavne teme in vrha, ki ga srednješolci določajo zgolj na ravni fabule, kar pa je za celostno razumevanje dela premalo. Prav tako se ne poglobijo v osebe in kaj nam z njimi avtor sporoča, ne ugotovijo, katera oseba je nosilec pomena zgodbe in na katerih se gradi avtorjeva »filozofija«. Problem tega je tudi, da zgodbe ne aktualizirajo; to je razvidno iz tega, da bistven pomen dajejo ravno čarovništvu, ki pa je najmanj aktualno. Prav tako medčloveške odnose interpretirajo črno-belo, na podlagi tega, ali je nekdo prijazen ali nesramen oz. krut ali mil, ubog. Očitno je tudi nepoznavanje kulturnozgodovinskega okvira zgodbe in avtorja samega, kar pa prav tako lahko privede do nepravilne interpretacije in napačnega razumevanja dela.

Sklep

Raziskava je bila pomembna, da smo prikazali, kako v srednji šoli dobijo dijaki enostransko (vsebinsko) in v veliki meri napačno sliko o Visoški kroniki. Za razumevanje dela v celoti je pomembno poznavanje interpretacij (od katerih se seveda lahko posameznik distancira) in pa poznavanje kulturnozgodovinskega okvira. Potrebna je izgradnja celostne slike, se pravi širša od vsebine. Glede na skopo število ur, ki so v srednji šoli namenjene Visoški kroniki, je bolje, da se vsebino zgolj na hitro preleti ter da se v veliki meri posveti interpretaciji in kulturnozgodovinskemu okviru (nastanka) dela, predvsem pa aktualizaciji.

↘ POVZETEK

Roman Visoška kronika je eden od ključnih romanov slovenske književnosti. Zaradi njegove aktualnosti ga uvrščamo med slovenske klasike. Na nadaljnjih straneh se ukvarjamo s tem, kaj je bistvenega pri razumevanju romana in kako nanj gledajo srednješolci, ter kaj moramo spremeniti, da bodo dobili bolj celostno in aktualno sliko.

Ključne besede: celostna slika romana, analiza poznavanja pri srednješolcih, aktualizacija, kulturnozgodovinski okvir, Ivan Tavčar, slovenski roman

↘ Viri in literatura

- Tavčar, Ivan, 2005: *Visoška kronika*. Tržič: Učila International.
- Kramberger, Marijan, 1964: *Visoška kronika: Literarnozgodovinska interpretacija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Cuderman, Vinko, 2006: *Esej na maturi 2006: V vrtincu zločina in krivde*. Ljubljana: Intelego.
- Šink, Jure, 2005. *Visoška kronika, Ivan Tavčar: Priročnik za spoznavanje književnih del: za maturo in domače branje*. Ljubljana: Rokus.

- Pogačar, Timothy, 2003: Liberalizem in slovenska literatura: Roman Ivana Tavčarja Visoška kronika. Hladnik, Miran (ur.): *Mednarodni simpozij Obdobja – metode in zvrsti: slovenski roman*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 37–47.
- Hladnik, Miran, 2005: Z njihovimi ženskami se poročajte ali soočanje kultur v slovenskem zgodovinskem romanu. Stabej, Marko (ur.): *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 11–19.
- Leksikon Cankarjeve založbe, 1982: *Slovenska književnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Visoška kronika*. <http://lit.ijs.si/> (27. 6. 2017).